

Odlingsystem och växtföljder

Göran Bergkvist

Institutionen för
växtproduktionsekologi

SLU

Foto: Göran Bergkvist

Hur kan de platsgivna förutsättningarna optimeras?

- Undvika ”lediga” resurser, d.v.s. efterlikna de naturliga ekosystemen
- Gynna hög biologisk aktivitet i marken, d.v.s. öka bördigheten, förbättra grödans konkurrenskraft och försvara för enskilda skadegörare att snabbt föröka sig
- Planera odlingsystemet för att minska spridning av skadegörare mellan mottagliga grödor, d.v.s. växla mellan olika grödtyper, hantera smittade växtrester och utsäde på lämpligt sätt
- Modifiera driftsinriktning
- Etc..

Varför uppkommer problem med ogräs, sjukdomar, skadegörare och växtnäringssörluster?

- Det har inte skapats platsgivna förutsättningar som är tillräckligt mycket gynnsammare för grödan än för det som vill undvikas och alla resurser används inte effektivt
- Yttersta faktorer, som inte kan påverkas på gårdsnivå

Ökad biodiversitet är grundreceptet

- Lägga till arter
- Omorganisera och omstrukturera de arter som redan finns så att de gynnar varandra mer eller missgynnar varandra mindre
- Införa odlingsåtgärder som ökar mångfalden
- Minska eller ta bort åtgärder som minskar mångfalden

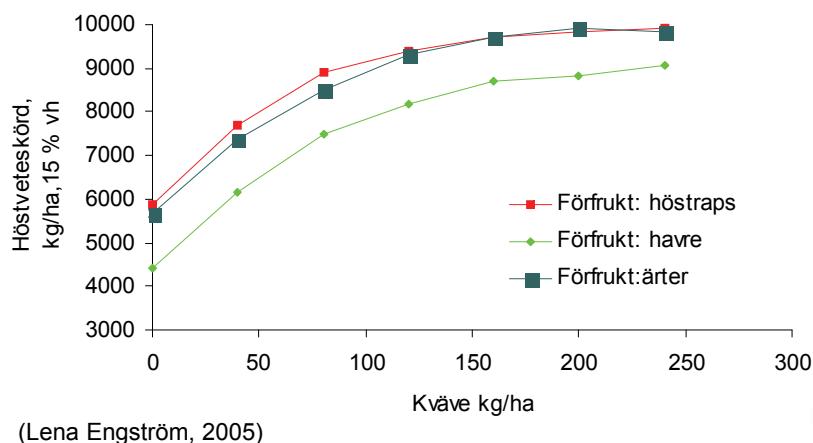

Några exempel från min verksamhet

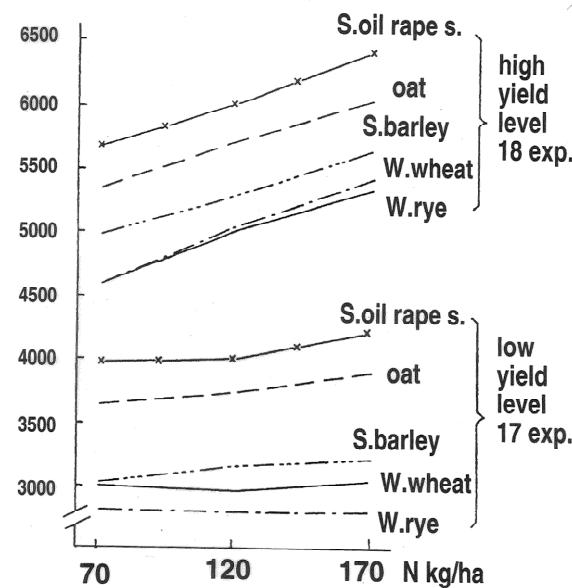
- Förfruktseffekter
- Mellangrödor
- Bottengrödor

Förfrukt till höstvete - 25 kg/ha lägre N-opt och 700 kg/ha i merskörd med höstraps än med havre

Förfrukter till höstvete
(Wallgren & Olofsson, 1984)

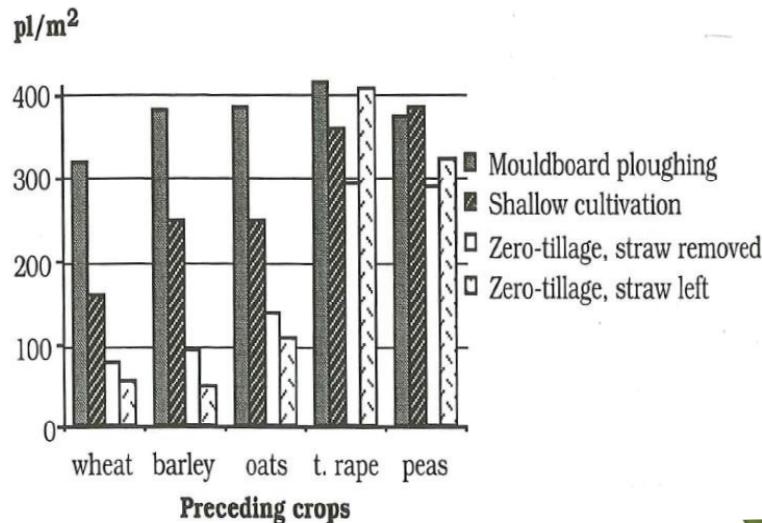

Höstvets avkastning beroende på förfrukt och bearbetningssystem (N=46)

Olofsson, 1993

Höstvets plantantal på våren beroende på förfrukt och bearbetningssystem (N=46)

Olofsson, 1993

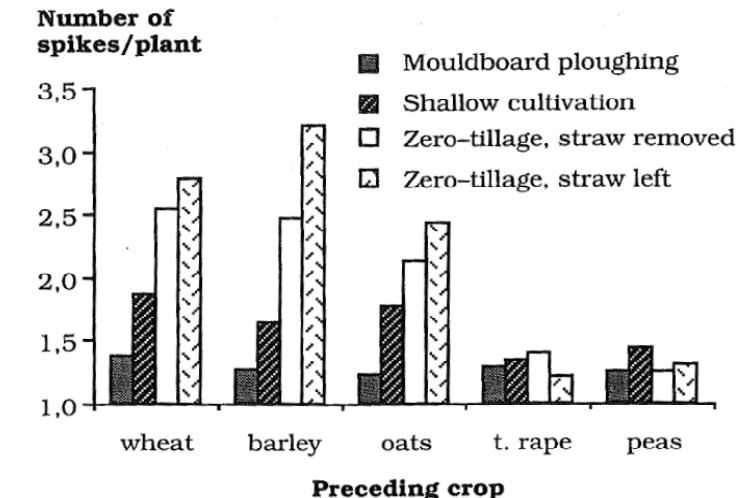

De viktigaste förfruktseffekterna beror på

- Sjukdomar, skadegörare, antagonister, symbionter, predatorer etc. – biologiska faktorer
- Tillgängligheten av växtnäring, främst kväve
- Men kan också bero på t.ex. allelopati och effekter på ogräsforekomst, vatteninfiltration, genomluftning av jord.

Antalet ax per planta beroende på förfrukt och bearbetningssystem (N=46)

Olofsson, 1993

Rot av vete i ett-bladsstadiet

a) Lång zon av elongerade celler, e, bakom tillväxtpunkt, m, rothår, h, långt bakom m.

b) Motstånd medför rothår omedelbart bakom m, medför ackumulering av *pseudomonas* och andra bakterier.

d) Samma rotkanal används av nya och gamla rötter

e) Nya veterötter (pilar) blandat med gamla rötter.

De viktigaste odlingssystemeffekterna beror på:

- Ogräs
- Sjukdomar, skadegörare, antagonister, symbionter, predatorer etc. – biologiska faktorer
- Mullhalt och markstruktur som påverkar tillgången på växtnäring, markens genomluftning, mikrobiell aktivitet, vattnets infiltration, vattenhushållning

Förfruks- och jordbearbetningseffekter på markmikroflora och växtpatogener i höstvete -

Hanna Friberg post doc, Paula Persson, Dan Funck Jensen (SLU)

1) Att undersöka hur förfrukten påverkar

- den generella strukturen hos marklevande svampar och bakterier (molekylära analyser)
- *Gaumannomyces graminis* var. *tritici* (rotdödare)
- förmågan hos *G. graminis* var. *tritici* att orsaka rotdödare (biotest)

2) Responsen - bearbetningsmetod

3) Påverkan av växtplats och årsmån

Pågående forskning kring förfruktseffekter (SLF, SLU m.fl.)

I samarbete med Hanna Friberg (SLU), Lennart Johansson (HS), Erik Ekre (HS), Johan Arvidsson (SLU), Göran Gustafsson (VSC)

- Bestämma hur förfruktseffekter beror av om växtrester plöjs ner eller bearbetas in ytligt
- Utreda stråbas- och bladfläcksvamparnas betydelse för förfruktseffektens storlek

Försöken utgör resursbas för forskning som syftar till att utreda effekter av grödorna på markorganismer och hur dessa effekter återkopplar på efterföljande gröda.

Överlevnad av stråbaspatogener på växtmaterial - nytt

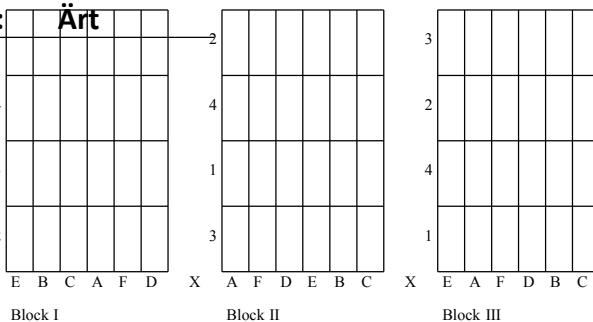
Hanna Friberg, Paula Persson, Dan Funck Jensen (SLF)

- Överlevnad av stråbaspatogener på växtmaterial"
- Överlevnad av *Fusarium graminearum* (orsakar stråbasröta) och *Oculimacula yallundae* (orsakar stråknäckare) på förmultnande halm, och hur den beror av bearbetningsmetod
- Relationen mellan nedbrytningsgrad, inokulummängd och sjukdomsalstrande förmåga hos *F. graminearum* i mikrokosmstudier.

Försöksplan

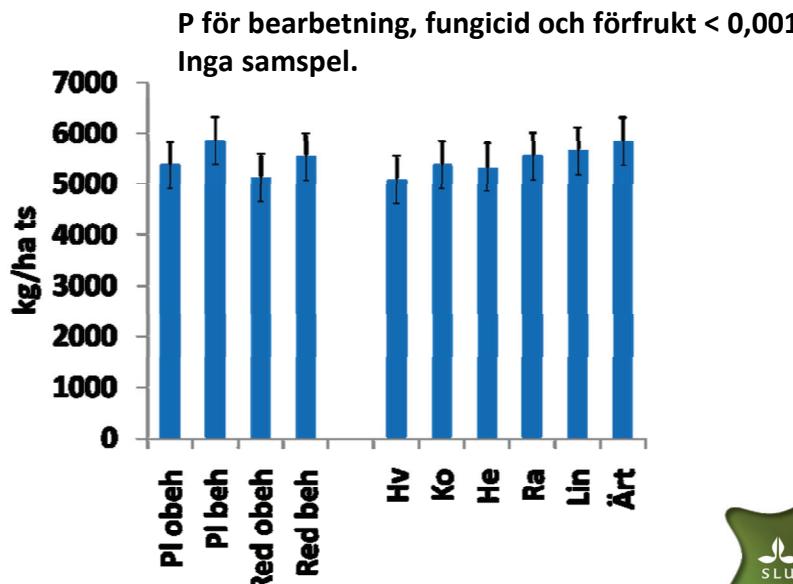
Leđ	Förfrukt	1 och 2: Plöjning till 20 – 25cm 3 och 4: Icke vändande bearbetning till 5 – 10cm
A:	Höstvete	3 och 4: Icke vändande bearbetning till 5 – 10cm
B:	Korn	
C:	Havre	1 och 3: Ej fungicidbehandlat
D:	Vårolvjeväx	2 och 4: Latitud + Proline 0,6 l/ha + Comet 0,2 l/ha vid höstvetets DC32. t
E:	Lin	Proline 0,6 l/ha vid DC63
F:	Ärt	

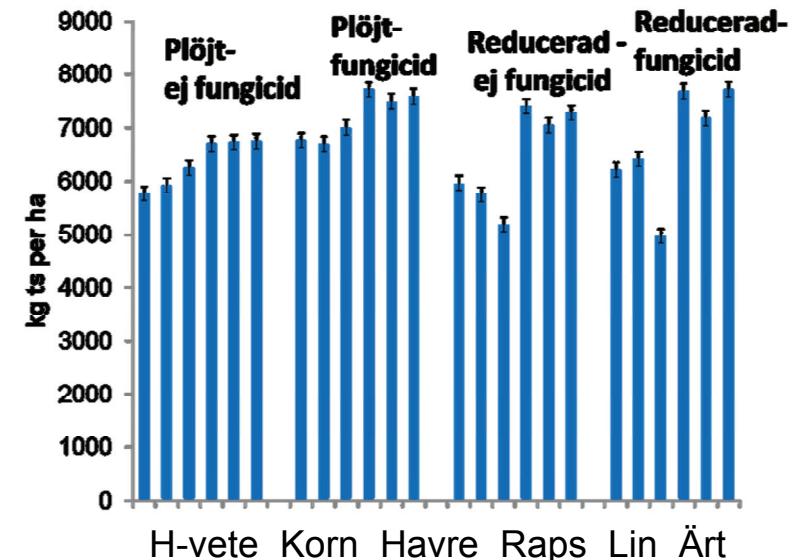
10 försök
Glyttinge, 3 fsk
Torsjö, 2 fsk
Lanna, 2 fsk
Kungsängen, 3 fsk

Höstvetes avkastning beroende på förfrukt, bearbetning och fungicid – 10 försök 2008 - 2010

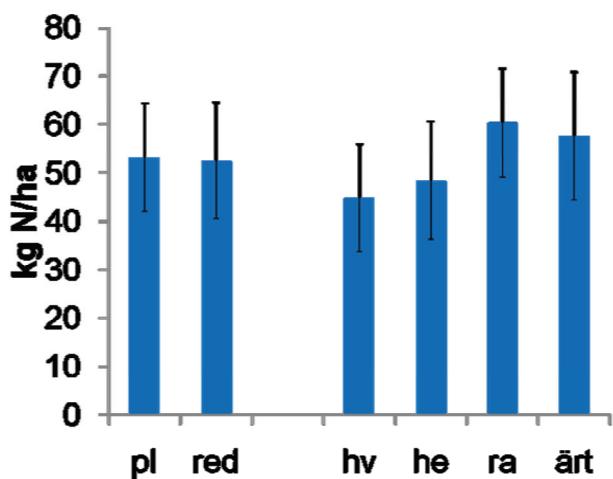

Höstvetes avkastning beroende på förfrukt, bearbetning och fungicid- Linköping 2010

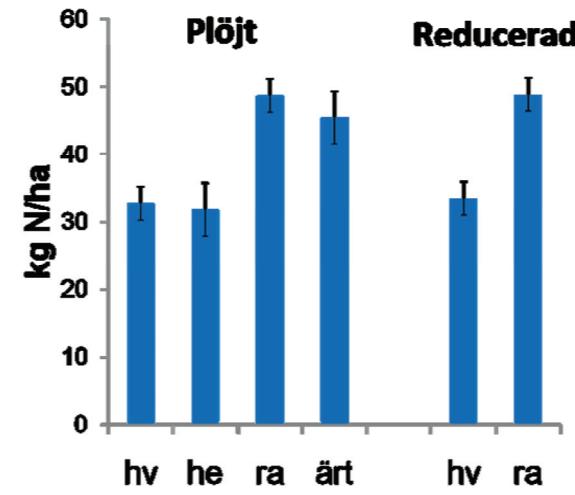

Markens innehåll (0-60 cm) av mineraliskt kväve sent på hösten beroende på bearbetningssystem och förfrukt (N=10)

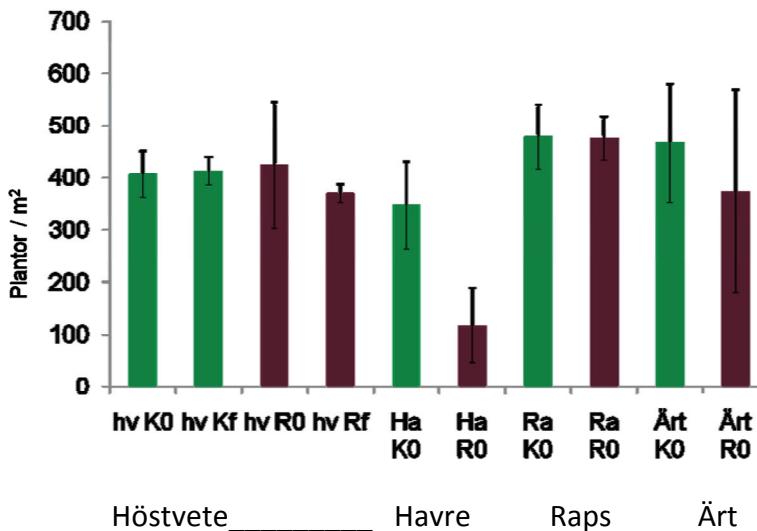

Markens innehåll (0-60 cm) av mineraliskt kväve sent på hösten beroende på bearbetningssystem och förfrukt – Linköping 2010

Plantor Linköping april 2010

Höstvete _____

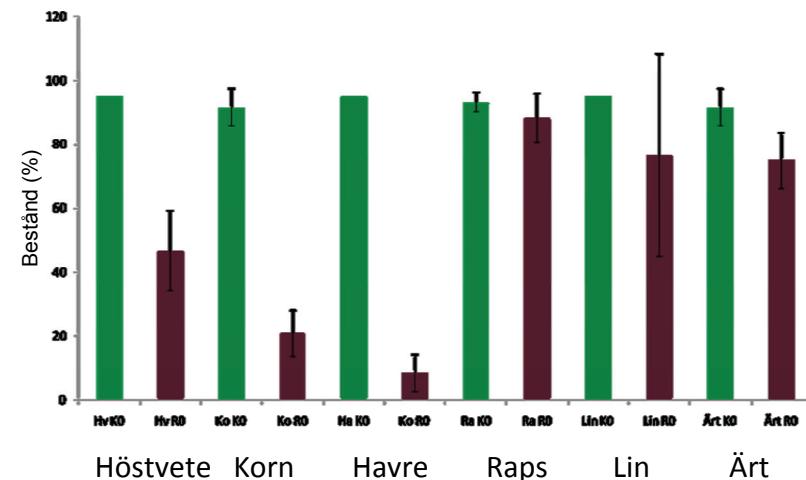
Havre

Raps

Ärt

Bestånd Linköping 2010 April

Höstvete

Korn

Havre

Raps

Lin

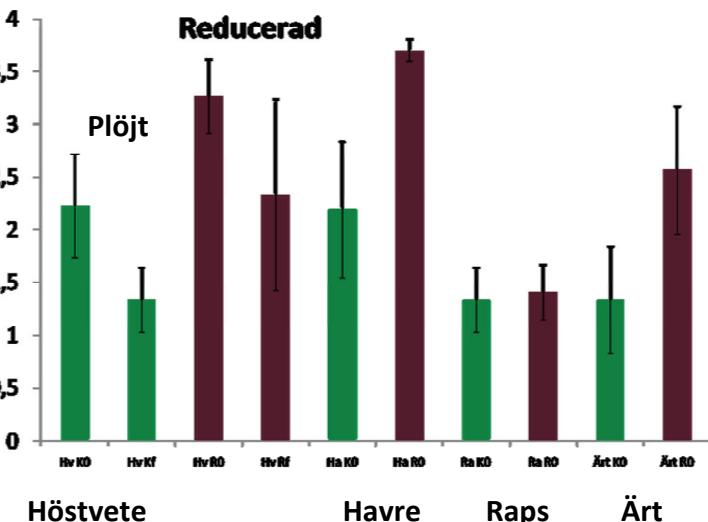
Ärt

SLU

Missfärgade rötter Linköping April 2010

Höstvete _____

Havre

Raps

Ärt

Fega slutsatser:

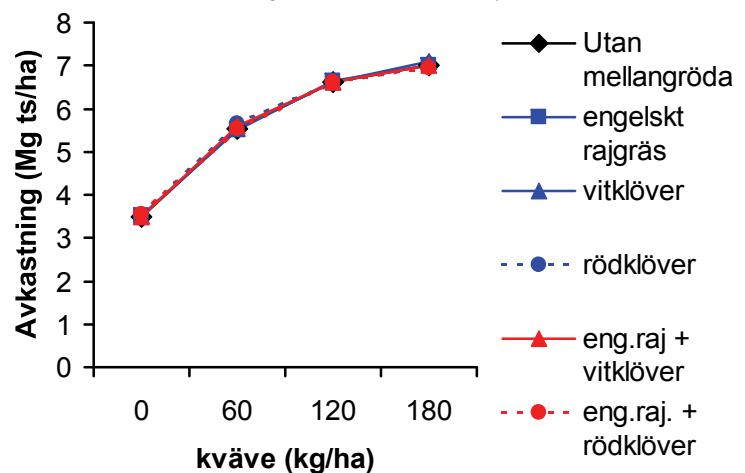
- Försöken förefaller bekräfta tidigare resultat.
- Vi behöver för molekylära teknikerna för att nå längre med våra ambitioner att förklara förfruktseffekterna

Kan mellangrödor bidra till effektivare odlingssystem?

Effekt av mellangröda på höstvetets avkastning (4 försök)

Bergkvist G., m.fl. 2011. Field Crops Research 120, 292-298.

Vitklöver +
engelskt rajgräs
Insått i höstvete

Utan tillfört kväve

Foto: Göran Bergkvist

Vitklöver + engelskt rajgräs insått i höstvete (120 kg kväve/ha)

Foto: Göran Bergkvist

Vitklöver och engelskt rajgräs i november efter insådd på våren i höstvete. Ingen N-gödsling

Foto:
Göran
Bergkvist

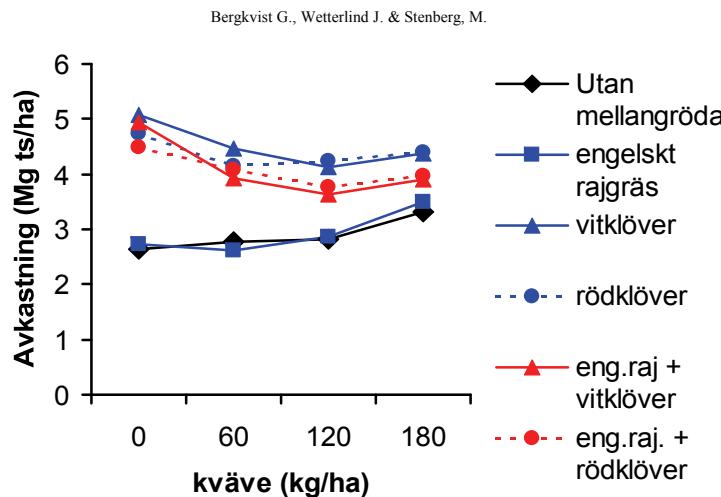
Vitklöver och engelskt rajgräs i november efter insådd på våren i höstvete. 120 kg N per hektar

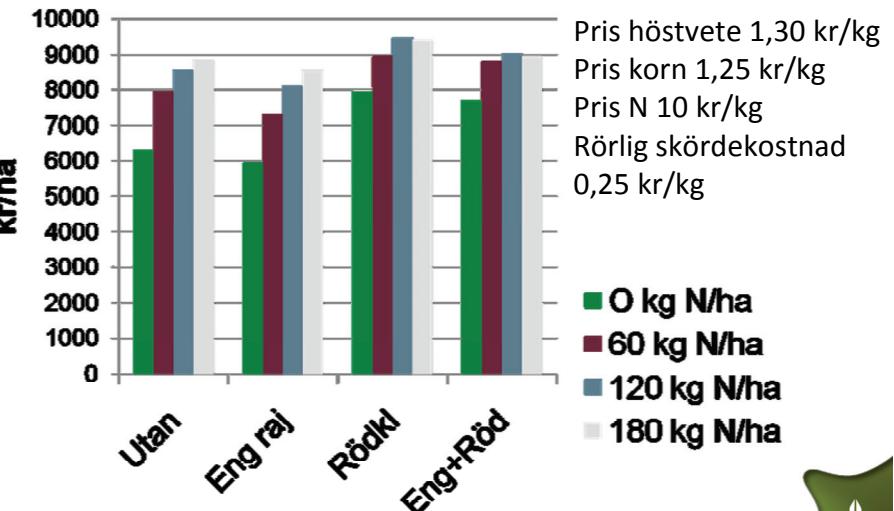
Foto:
Göran
Bergkvist

Mellangrödornas effekt på efterföljande vårkorn - inget N tillfört (4 försök)

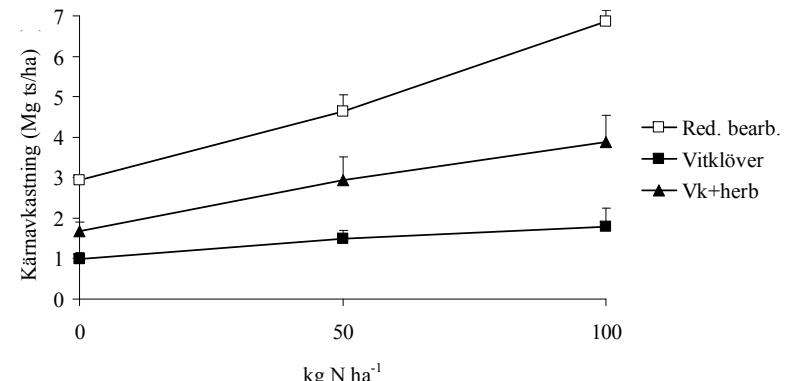
Intäkt höstvete + korn - (N+rörlig skördekostnad + insådd (500 kr/ha))

Vitklöver som bottengröda

Första höstvetegrödan med vitklöver som bottengröda

Andra höstvetegrödan på hösten (Lönnstorp)

Foto: Göran Bergkvist

Andra höstvetegrödan på hösten - Lönnstorp

Foto: Göran Bergkvist

Andra höstvetegrödan på våren (Lanna)

Foto: Göran Bergkvist

Andra höstvetegrödan på våren (Lanna)

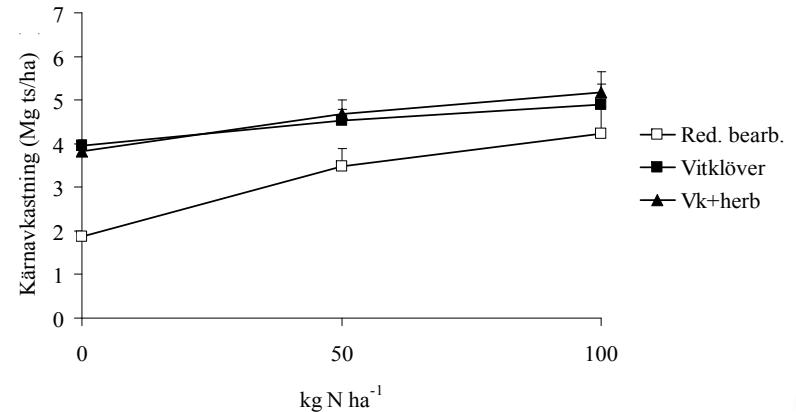
Foto: Göran Bergkvist

Andra
Höstvetegrödan
på Lanna
- ogödslat

Andra höstvetegrödan med vitklöver som bottengröda (Lanna)

Tredje Höstvetegrödan – utan herbicid (Lönnstorp)

Foto: Göran Bergkvist

Tredje höstvetegrödan -
utan herbicid
(Lönnstorp)

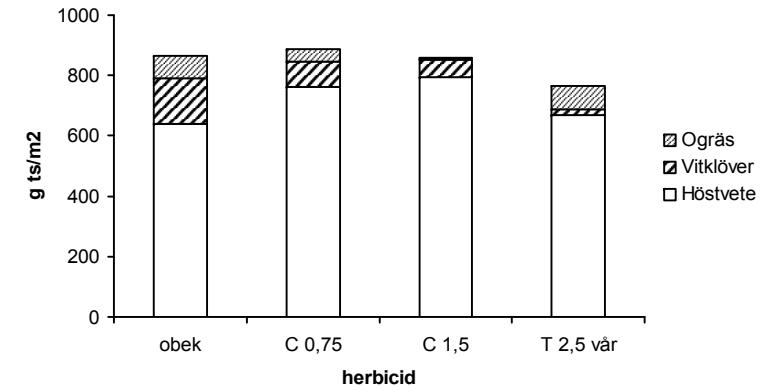

Foto: Göran Bergkvist

Tredje höstvetegrödan – Cougar på hösten

Tredje höstvetegrödan med vitklöver som bottengröda (Lönnstorp, 60 kg N/ha)

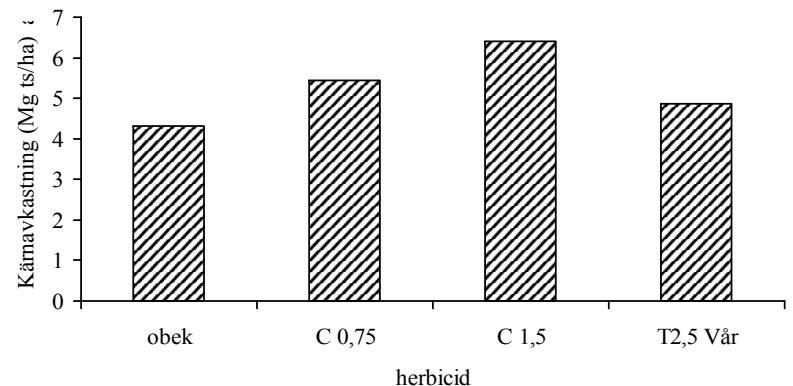
Dags för skörd av tredje höstvetegrödan - Lönnstorp

Foto: Göran Bergkvist

Tredje höstvetegrödan med vitklöver som bottengröda (Lönnstorp, 60 kg N/ha)

Nya och planerade projekt inom området där jag är involverad

- Orsaker till förfruktseffekter (Paula Persson, Dan Funck Jensen, Hanna Friberg m.fl. SLU). Flera pågående och planerade projekt.
- Fosforläckage från mellangrödor (Barbro Ulén m.fl. SLU). Start 2009.
- Metoder att bekämpa kvickrot utan kemikalier, med restriktiv användning av jordbearbetning och med små växtnäringssföruster (Lars Andersson, Helena Aronsson SLU. I samarbete med HS, Anders Ericsson m.fl.). Start 2011.
- Utveckla och öka kunskapen kring system med mellangrödor och bottengrödor (Planerat EU-projekt, Anneli Lundkvist, Hanna Friberg, Dan Funck Jensen, Paula Persson)

